

Εξέταση της δομής και της κατάστασης διατήρησης Εικόνων του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα που απαντώνται σε παλαιοπωλεία της Πολωνίας

Z. Rozlucka PhD, J. M. Arszyńska MAC,

Institute for the Study, Conservation and Restoration of Cultural Heritage
Nicolaus Copernicus University, Toruń, Poland

Η παρούσα εργασία αποτελεί παρουσίαση των ευρημάτων της έρευνας που διενεργήθηκε σε μια ομάδα περίπου 30 εικόνων, που εμφανίστηκαν πριν από κάποια χρόνια στην αγορά αντικών. Η Πολωνία δεν έχει παράδοση στην εικονογραφία, μόνο γειτνίαζε με περιοχές όπου αυτή η παράδοση βρισκόταν βαθιά ριζωμένη στην ορθόδοξη κουλτούρα. Ως εκ τούτου, η πλειοψηφία των εικόνων, είτε αυτές βρίσκονται σε συλλογές είτε στην αγορά, αποτελούν εισαγωγές. Δεν είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς ότι τουλάχιστον κάποιο τμήμα αυτής της εισαγωγής έγινε παράνομα.

Οι εν λόγω εικόνες εξετάστηκαν με οπτικά μέσα: σε ορατό φως (η εικονογραφία τους και η γενικότερη κατάστασή τους) και σε υπέρυθρο φως, 330-380 nm (πληροφορίες σχετικά με τα βερνίκια και τις επιζωγραφίσεις). Επίσης, έγινε χρήση IR-ρεφλεκτογραφίας: κάμερα Hamamatsu C2400 με vidicon N2602, με δυνατότητα καταγραφής εικόνας έως και 2200 nm (παρουσία άλλων **ζωγραφιών** από πάνω ή/και παλαιότερων στρωμάτων καλυμμένων κάτω από την μεταγενέστερη **ζωγραφία**, έκταση γεμισμάτων κτλ.) και ραδιογραφίας: ιατρική συσκευή ακτίνων X (δομή του υποστηρίγματος ή/και παρουσία υπολειμμάτων παλαιότερων απεικονίσεων).

Στις περιπτώσεις που ήταν απαραίτητο πάρθηκαν και δείγματα εγκάρσιων τομών που απέδειξαν την ύπαρξη παλαιότερων στρωμάτων βαφής κάτω από τα σύγχρονα. Επίσης έγινε και μικροσκοπική ανάλυση κάποιων δειγμάτων εγκάρσιων τομών του στρώματος βαφής (μικροσκόπιο Nikon Eclipse E600 με Nikon objectives Plan Fluor, φωτισμός: VIS – λάμπα αλογόνου, UV – λάμπα υδραργύρου υψηλής πίεσης). Κάποιες φορές τα αποτελέσματα της υπέρυθρης φθορίζουσας-μικροσκοπικής ανάλυσης αποδείχθηκαν αποφασιστικής σημασίας, ειδικά σε περιπτώσεις που έγινε ταυτοποίηση σύγχρονων υλικών ζωγραφικής.

Τα αποτελέσματα επέτρεψαν την κατηγοριοποίηση των αποτελεσμάτων, που φέρνουν διάφορες τεχνικές και αισθητικές παρεμβάσεις στις οποίες υποβλήθηκαν οι εικόνες, αλλά και την επιβεβαίωση της αυθεντικότητάς τους.

Μεταξύ των εικόνων που αναλύθηκαν στα πλαίσια αυτής της έρευνας κυριαρχούν οι μεταγενέστερες, που συνήθως χρονολογούνται από τον 18^ο-19^ο και 20^ο αιώνα. Η εικονογραφία τους, η καλλιτεχνική τους αξία, η κατάσταση στην οποία διατηρούνται και οι τεχνικές που χρησιμοποιήθηκαν ποικίλουν σημαντικά. Κατά τη διάρκεια της έρευνας προέκυψε ότι η παρουσία περισσότερο ή λιγότερο εκτενών επιζωγραφίσεων είναι κοινός τόπος. Ο κύριος στόχος αυτών των παρεμβάσεων είναι η αισθητική ενσωμάτωση των εικόνων, οι οποίες συνήθως βρίσκονται σε ποικίλα στάδια φθοράς, ώστε να αυξηθεί και η αξία τους. Μερικές φορές σύγχρονες εικόνες ζωγραφίζονται πάνω σε παλιές φθαρμένες εικόνες ή ακόμη και πάνω σε υποστρώματα παλαιότερων εικόνων. Βρέθηκαν επίσης πολλά παραδείγματα μεταφοράς εικόνων σε διαφορετικά υποστρώματα. Ανάμεσα στις εικόνες του 19^{ου} αιώνα, οι οποίες προέκυπταν κατά κανόνα από τη σειριακή παραγωγή των κατασκευαστών, βρέθηκαν και άλλες, οι οποίες είχαν αναπαραχθεί μηχανικά (είχαν τυπωθεί).

Η παραδοσιακή εικονογραφία επέτρεπε πάντα ή ακόμη και απαιτούσε την αναπαραγωγή παλαιότερων προτύπων. Το πρόβλημα έγκειται όμως στο γεγονός ότι στην σύγχρονη αγορά αντικών της Πολωνίας μπορεί κανείς, παράλληλα με τις αρχαίες εικόνες, να βρει και σύγχρονες απομιμήσεις ή αντίγραφα που έχουν συχνά υποστεί τεχνητή παλαίωση με σκοπό κάποιοι να καρπωθούν τα κέρδη από το αυξανόμενο ενδιαφέρον για αυτό το είδος τέχνης. Παρ' όλα αυτά, τα ευρήματα της έρευνας κατέδειξαν ότι ακόμη και οι φαινομενικά σύγχρονες εικόνες θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με σεβασμό μιας και μπορεί μερικές φορές να έχουν μεγάλη ιστορική και αισθητική αξία ως απόρροια κάποιων παρεμβάσεων που στόχο είχαν την άνοδο της αισθητικής τους αξίας (σύμφωνα πάντα με το κοινό γούστο) με απώτερο σκοπό την αύξηση της πραγματικής τους αξίας.